

Resurreccions dels pobres

Text > EVA VÀZQUEZ

Il·lustració > MARC VICENS

Fa vint o trenta anys, un artista que no hagués trobat la seva oportunitat en vida o que, havent-la aconseguit, hagués anat caient en l'oblit fins a adquirir aquella lluentor apagada dels trofeus de fireta que les famílies guarden a la vitrina dels records amb la mica d'afecte i decepció pel talent dels fills que, de grans, es van desviar del camí; aquests artistes de posteritat esvaïda, com deia, fa uns quants anys no tenien més consol que aquella certa autoritat moral que dona el greuge, que pressuposa a l'altra banda algú que «no hi entén», algú carregat de prejudicis, sovint malintencionat i mogut per interessos foscos. La renovació dels vells estereotips formals que privilegiaven els marcs culturals hegemònics (àulics o burgesos; masculins i occidentals per descomptat; propers a les estructures de poder, sempre) vigents des del temps del Renaixement ha permès, per contra, que cada vegada siguin més habituals les exhumacions de noms relegats i fins desconeguts, de manera que assistim a una autèntica onada de resurreccions. Les més freqüents, propiciades per la revisió històrica dels estudis feministes, han tingut com a objecte la reivindicació d'un gran nombre de dones artistes que no havien tingut ni tan sols l'oportunitat de fracassar, com si la invisibilitat i el greuge no haguessin estat en realitat obstacles, sinó condicions inherents al gènere.

Potser no venen d'un pou tan fondo ni són tan atractius als ulls de l'artigrafiu diguem-ne de base combativa, però de tant en tant també es recuperen els noms d'homes artistes que, a pesar dels privilegis de l'autoria viril, no han acabat de trobar el seu lloc en la construcció d'un imaginari dominat encara, com en temps del Renaixement (en aquest aspecte no hem evolucionat gens), per la idea del geni, de l'il·luminat pels déus: per l'excepció. En aquest nostre país, si t'hi atures a pen-

sar, per més noms que treguis de la fossa comuna, només en compten quatre (posem-hi Picasso, Dalí, Miró i Tàpies,

més alguna relíquia molt estimada pels socis de llotja del Liceu i algun grimpaire d'última hora que satisfà els aires de grandesa del ministre o regidor de Cultura de torn) que ho acaparen tot; que ho expliquen, pel que sembla, tot; que s'ho mengen tot.

Ni Adolf Fargnoli ni Josep Bosch Puy, *Piculives*, pertanyen a aquest club de cadàvers exquisits, però tampoc formaven part, ben mirat, d'aquell sòcol gris i disgregat dels sense nom. Tots dos, recuperats recentment (el primer, amb una exposició a la Fundació Masó que al maig arribarà al MNAC, i el segon, amb una biografia escrita per Glòria Granell per a la Biblioteca Fundació Valvi), pertanyen a generacions diferents i encarnen, també, uns gustos més aviat oposats: sentimental i delicat, Fargnoli, amb les seves capsetes de records i les seves creus deutores de la mística dels elegits que buscava la domesticitat burgesa; assilvestrat i rude, Piculives, amb unes escultures de picapedrer que enyora la dolcesca de la mare i al mateix temps se n'allunya per afirmar-se com un bosquerol sense arrels. Hi va haver un moment en què tots dos van tenir el seu reconeixement, encara que per vies contràries, però van compartir la mateixa sort pòstuma dels perdedors. Les seves obres eren boniques damunt el bufet o enclavades a l'entrada de les ciutats pintoresques, però després, qui vol saber res de com eren d'amagat, quan no venien els enreces, quan feien números a casa pagar el lloguer o per conquerir una parcel·la d'hort amb què guanyar-se la llibertat? Tots dos van néixer pobres. Aquest és el filó que la història de l'art encara no ha abordat.

